

Overzicht van gehouden referenda in Nederland

Samengesteld door Arjen Nijeboer

mail@referendumplatform.nl

Bijgewerkt tot: 8 mei 2008

BEGRIPPEN:

TRW = Tijdelijke Referendumwet

Raadplegend referendum = referendum op initiatief van overheid

Raadgevend referendum = referendum op initiatief van burgers via handtekeninginzameling

Autonoom = regeling of verordening door gemeente zelf ingesteld

A. Landelijke referenda

JAAR / DAG	RECHTSGROND/ SOORT REFERENDUM	ONDERWERP	OPKOMST, UITSLAG
2005, 1 juni	Ad-hoc wet; raadplegend referendum	Instemming door Nederland met de Europese Grondwet	Tegen: 61,6% Voor: 38,5% Opkomst: 63,3%

B. Gemeentelijke referenda

GEMEENTE	JAAR / DAG	RECHTSGROND/ SOORT REFERENDUM	ONDERWERP	OPKOMST, UITSLAG
Aarwesteanderveen	1983	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	??
Aarlanderveen	1984	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	??
Almelo	1914	Autonome	Herinvoering van de	??

		regeling/verordening; raadplegend referendum	kermis	Achteraf vernietigd door de Kroon wegens onwettig.
Amersfoort	1995	Autonome regeling; ?	Winkelsluitingstijden	Opkomst: 30,6%; Voor: 25,7%; Tegen: 74,3%. Opkomst te laag: uitslag niet geldig
Amsterdam	1992, 25 maart	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Autoverkeer binnenstad	Opkomst: 27,7%; 53,0% voor inperken; 47,0% voor 'lichtere' variant. GR volgt uitslag
Amsterdam	1995, 17 mei	Autonome regeling; raadgevend referendum	Bouwplannen Vrije Geer	Opkomst: 38%; 87% tegen bebouwing. GR volgt uitslag
Amsterdam	1995, 17 mei	Autonome regeling; raadgevend referendum	Vorming van stadsprovincie	Opkomst: 39,8%; Voor: 6,1%; Tegen: 93,2%. GR volgt uitslag
Amsterdam	1997, 19 maart	Autonome regeling; raadgevend referendum	Aanleg van IJburg	Opkomst 41%. Tegen IJburg: 60%; voor: 40%. Te weinig tegenstemmers om raadsbesluit ongedaan te maken.
Amsterdam	1997, 25 juni	Autonome regeling; raadgevend referendum	Aanleg Noord-zuid- metrolijn	Opkomst: 22%; Voor: 34,9%; Tegen: 65,1% Aantal tegenstemmers te laag om raadsbesluit ongedaan te maken.
Amsterdam; alleen in Spaarndammerbuurt	1997, 22 januari	Autonome regeling/verordening; ?	Afschaffing betaald parkeren	Opkomst: 2710 stemmers Tegen: 76 procent
Amsterdam	2001, 25 april	Autonome regeling; raadgevend referendum	Invoering apart Stadsdeel Binnenstad	Opkomst: 22,5% Voor: 13,2% Tegen: 86,8%
Amsterdam	2002, 15 mei (tegelijk met TK- verkiezingen)	Autonome regeling; raadgevend referendum	Verzelfstandiging van gemeentevervoerbedrijf	Tegen: 66,1% Opkomst 63,8%
Amsterdam (3 buurten in Stadsdeel Westerpark)	2008, 16 april	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Bebouwing van max. 20 procent van Domela Nieuwenhuisplantsoen	Opkomst: 16 procent Voor: 31 procent Tegen: 69 procent Referendum in de Spaarndammerbuurt, de Zeeheldenbuurt en de Houthaven.

Apeldoorn	1997	Autonome regeling/verordening	Gemeentelijke/provinciale herindeling	
Arnhem	2007, 6 juni	Autonome regeling/verordening; raadplegend 3-keuzereferendum	Varianten voor aanleg haven in Rijnbooggebied	Opkomst 10,3 procent Variant 'Sluis': 47% Variant 'Lang': 41,3% Variant 'Kort': 11,7%
Assendelft	1984	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	??
Bakel en Milheeze (nu Gemert-Bakel)	1995	Autonome regeling/verordening raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	
Balgoy (nu gem. Wychen)	1977	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: overgang van de kern Balgoy (toen: gem. Overassel) naar Heumen of Wychen	Opkomst: 97%; 57% voor Wychen
Bemmel, Huissen en Gendt	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Naam van nieuwe fusiegemeente	Opkomst 59% Lingewaard: 46% Huussen: Doornenburg: Bovenlinge: Betuwe-Oost:
Beverwijk	2007, 7 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Aanpak van twee voormalige vuilstortplaatsen	Opkomst 42,5% Plan A (golfbaan): 35,6 Plan B (park): 64,4
Bolsward	1952	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Wenselijkheid Europese Grondwet	??
Borculo	?	Autonome regeling/verordening raadplegend referendum	Prov. herindeling (overgang naar Overijssel)	94,9% voor Gelderland; Overgang heeft niet plaatsgevonden.
Breda	1995	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Zwembad	??
Cromstrijen	2003, 12 november	Autonome regeling; raadplegend referendum	Fusie van 6 gemeenten in Hoeksche Waard	Opkomst: 63,6% Tegen: 84,7% Voor: 15,3% Gemeenteraad neemt standpunt over en brengt dit onder de aandacht bij de bevoegde autoriteiten.
Cuijk	?	Autonome regeling/verordening;	Tracé-keuze van een rijksweg	??

		?		
Delft	1952	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Wenselijkheid Europese Grondwet	??
Delft	2006, 22 november (gelijktijdig met TK-verkiezingen)	Autonome verordening; raadgevend referendum	Uitbreiding camping Delftse Hout	
Doniawerstal	1974	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	??
Duiven	2008, 23 april	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Herinrichting centrum Duiven; 3 door het gemeentebestuur voorbereide plannen.	Opkomst 32,2% Uitslag: Plan A: 17,0% Plan B: 76,8% Plan C: 15,4%
Eelde (nu: gem. Tynaarlo)	1976, 22 mei	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Provinciale herindeling: naar groningen of bij Drenthe blijven?	Opkomst: 85%; Drenthe: 98%.
Eemnes	1975, 10 december	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Provinciale indeling: Eemland-Harderwijk of Gooiland?	Opkomst: 63%; Eemland-H.: 60%; Gooiland: 40%.
Emmen	1978?	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Instelling territoriale commissies (dorps-/wijkraden)	??
Egmond aan Zee	1975	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: samenvoeging met Egmond-Binnen	Opkomst: 46,5%; Voor: 49%; Tegen: 51%; B&W besluiten toch tot samengaan.
Enkhuizen	2002, 30 oktober	Autonome verordening; raadgevend referendum	Grondverkoop voor een bouwplan: de sloop van ouderenwoningen en nieuwbouw van woningen	Opkomst 35,5% Voor: 61,2% Tegen: 38,8% Gemeenteraad volgt referendumuitslag.
Enschede	2001, 17 oktober	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Bouw bedrijvenpark in natuurlijk gebied	Opkomst 26,3 % Tegen: 84,7 % Voor: 14,9 % Opkomstdrempel van 60% wordt niet gehaald; referendum ongeldig
Eijsden	1996	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Behoud zelfstandigheid gemeente Eijsden	Opkomst: 90,6%; Voor behoud zelfstandigheid: 97,3%; Tegen: 2,4%.

Gaasterland	1974	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling??	
Gemert (thans Gemert-Bakel) (NB)	1996, 28 november (tegelijk met Noordbrabantse GR-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentenaam	Opkomst: 54,9% (V: 55,3%); Gemert-Bakel: 45,8% Gemert: 42,7% Gemeenteraad volgt voorkeur relatieve meerderheid
Gendringen	1982	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Grenswijziging met de gemeenten Dinxperlo en Wisch	Opkomst: 72,6%; Tegen: 71,8%
Gorinchem	1999, 20 januari	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Opening asielzoekerscentrum	Opkomst 38,9% Voor: 40,9 % Referendum ongeldig wegens niet halen van de opkomstdrempel van 50%
Gorinchem	2003, 11 maart	Autonome verordening; ?	Verkeerssituatie Nieuwe Hoven; vraagstelling "Bent u voor of tegen het openstellen van de Nieuwe Hoven voor tweerichtingsverkeer?"	Opkomst 53,8% Voor: 78,7% Tegen: 20,5% Raad volgt uitslag.
Gouderak (nu: gem. Ouderkerk)	1976	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: diverse varianten	Tegen plannen provincie: 94,5%; voor: 5,5%. Van de 94,5% koss 16% voor samenvoeging met Gouderak en Berkenwoude.
Gouderak (nu: gem. Ouderkerk)	1983	Autonome regeling/verordening; raadplegend meerkeuze-referendum	Gemeentelijke herindeling; referendum in Moordrecht en Gouderak gehouden	Opkomst: 74,4%; Voor status quo: 94,6%; Voor samenvoeging van Moordrecht en Gouderak: 77,7%
's Graveland	1996	Autonome regeling/verordening; ?	Verkeersmaatregelen	Opkomst: 55,2%; Voor: 16,3%; Tegen: 83,6%. Voorstel wordt ingetrokken.
's Gravenzande	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 38,8% Voor één gemeente Westland: 71,1 % Voor samengaan 's Gravenzande, Monster, Naaldwijk, Wateringen,

				De Lier, Maasland: 8,3 % Tegen de voorgestelde vormen van samenvoeging: 20,7 %
Groningen	1994, 5 oktober	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Afsluiting Noorderplantsoen voor auto's	Opkomst: 31,0%; Voor afsluiting: 50,9%; Tegen: 48,9%. GR heeft eerder besluit bekrachtigd.
Groningen	2001, 21 februari	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Verbouwing Grote Markt w.o. ondergrondse parkeergarage	Opkomst: 56 % Tegen: 80 % Gemeente laat plannen varen.
Groningen	2005, 29 juni	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Plannen aanpak Grote Markt	Voor: 53,4% Tegen: 46,6% Opkomst: 38,6% Quorum niet gehaald; referendum ongeldig; plannen gaan door.
Groenlo	1974, 29 mei (tegelijk met GR-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Aansluiting bij het gewest Twente of het gewest Oost-Gelderland	Opkomst 99%; Twente: 45,2%; Oost-Gelderland: 44,5%
Haarlem	1991, 6 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Bebouwing van twee stukken grond	Opkomst: 43,3% (V: 50,3%); 68,1% tegen bebouwing Verenigde Polders; 74,6% tegen bebouwing Brouwersvaartgebied. GR volgt uitspraak, ondanks het niet halen van de opkomstdrempel.
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	1975, 30 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Indeling bij provincie Amsterdam of Haarlem-IJmond	Opkomst: 82,6%; Voor Haarlem-IJmond: 97,7%; Voor Amsterdam: 2,3%. Uitkomst is van belang geweest voor indeling in Wgr-gebieden.
Harderwijk	1978	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Instelling territoriale commissies (dorps/wijkraden)	??
Harmelen	1997	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: samenvoeging met Woerden	Opkomst: 51,0%; Status quo: 81,1%; Samenvoeging: 18,6%.

Haskerdijken en Nieuwebrug (thans gem. Skarsterlân)	1979	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling van de dorpen Haskerdijken en Nieuwebrug (toen: gem. Heerenveen en Haskerland)	Opkomst: 74,7%; Haskerland: 67,8%; Heerenveen: 32,2%. Voorkeur is (pas) gevolgd bij gemeentelijke herindeling 1984.
Heerenveen	1995	Autonome regeling/verordening; ?	Vaststelling bestemmingsplan i.v.m. grootschalig bedrijventerrein	Opkomst: 46,8%; Voor: 51,5%. Bestemmingsplan is alsdus vastgesteld.
Heerjansdam	2000, 5 oktober?	Autonome regeling/verordening; schriftelijk 5-keuzereferendum	Herindelingsplan van de provincie Zuid-Holland + alternatieve opties van de gemeente	Respons: 70,1 procent Voor provincieplan, nl samengaan met Zwijndrecht: 3,3 % Tegen elk herindelingsplan: 29,1 % Voor samengaan met Barendrecht: 24,4 % Voor samengaan met Zijndrecht: 20,0 % Voor samengaan met Zwijndrecht en Hendrik Ido Ambacht: 25,4 %
Hengelo (OV)	1999, 3 maart (gelijktijdig met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Vorming Twentstad (Enschede, Hengelo, Borne)	Opkomst: 64,2 % (verkiezingen 63,1 %, PS-verkiezingen 95: 52,6 %) Voor: 7,9 % Tegen: 92,1 %
Hilversum	2004, 31 maart	TRW; correctief raadgevend referendum	Parkeerverordening 2004	Opkomst 27,19 procent Voor: 24,66%; tegen: 75,34% Uitslag ongeldig vanwege niet halen opkomstdrempel.
Hooglanderveen	1978?	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Instelling territoriale commissies (wijkraden)	??
Huizen	2004, 10 juni (tegelijk met EP-verkiezingen)	TRW; correctief raadgevend referendum	Verordening die komst gokhal mogelijk maakt	Opkomst: 51,84% Voor: 27,2%; tegen: 72,8% Raad volgt uitslag.
Kloosterzande	1987	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Bouw sporthal	Opkomst: ? Tweederde tegen
Korendijk	2003, 12 november	Autonome regeling; raadplegend referendum	Fusie van 6 gemeenten in Hoeksche Waard	Opkomst: 75,7% Tegen: 94,9% Voor: 5,1% Gemeenteraad neemt

				standpunt over en brengt dit bij de bevoegde autoriteiten onder de aandacht.
Kralingseveer (gem. Rotterdam)	1976	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: samenvoeging Kralingseveer met Capelle a.d. IJ.	Opkomst: 90%; Tegen: 87%
Landsmeer	1994	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Wel of geen nieuwe woningbouw	Meerderheid tegen
Laren	1991	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Verbouwing ziekenhuisterrein	?
Leersum	1996, 11 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 59,9%; Voor: 13,6%; Tegen: 86,1%
Leeuwarderadeel	1995, 8 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: samenvoeging met Leeuwarden	Opkomst: 82,6%; Voor: 3,4%; Tegen: 96,6%
Leiden	1991, 6 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Sluitingstijden horeca	Opkomst: 46,7% (Verkiezingen: 50,1%); Tegen vrijgeven sluitingstijden: 51,4%; Voor: 46,7%. Gemeenteraad volgt uitspraak; echter in 1993 weer deels teruggedraaid.
Leiden	1995, 8 maart (gelijktijdig met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Bouwplan: sloop Koninklijk Militair Invalidentehuis en bouw 28 nieuwbouwwoningen en parkeergarage	Opkomst ?? Tegen bouwplan: 58 % N.b. Eerste raadgevende referendum
Leiden	2007, 7 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Aanleg van de sneltram (lightrail) door Leiden	Opkomst: 54,6% Voor: 31% Tegen: 69%
Leidschendam (nu: gem. Leidschendam-Voorburg)	1998, 14 oktober	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Annexatie door Den Haag; referendum gelijktijdig gehouden in gemeenten Nootdorp, Pijnacker, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg	Opkomst: 74% Tegen annexatie: 98,1% Voor annexatie: 1,9% (één uitslag voor 5 gemeenten gezamenlijk)

Leidschendam (nu: gem. Leidschendam-Voorburg)	2001, 9 mei	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Fusie tussen gem. Leidschendam en Voorburg gemeenten, i.v.m. dreigende annexatie door Den Haag (referendum in deze twee gemeenten gehouden)	Opkomst 53 % Voor fusie: 93 % Tegen fusie: 9 %
Lemelerveld	1992	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 79,1%; Status quo: 43,7%, herindeling 35,3%; Dalfsen: 46,7%, Ommen: 36,9%, Heino: 8,3%, Raalte: 5,4%. Dorp is ingedeeld bij Dalfsen.
De Lier	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst 47 % Voor samengaan De Lier, Maasland, Schipluiden: 31,2 % Voor één grote gemeente Westland: 60% Voor samengaan De Lier, 's Gravenzande, Monster, Naaldwijk, Wateringen / samenvoeging Schipluiden en Maasland: 8,7%
Loenen	2006, 22 november (tegelijk met TK-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst ?? Voor zelfstandigheid: 80% Voor herindeling: 20%
Maasland	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst 64,4 % Voor amenvoeging Maasland en Schipluiden: 59,1 % Voor één gemeente Westland: 40,9 %
Maurik	1980	Autonome regeling/verordening; raadplegend meerkeuze-referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 74,1%; 89,7% tegen herindeling; indien toch GHI: 46,1% voor Buren; 45,2% voor Kesteren.
Meerssen	1996	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 76,7%; Voor samenvoeging bij Maastricht: 4,5%; Tegen: 95,5%
Megen, Haren en Macharen (nu: gem.)	1986	Autonome regeling/verordening;	Gemeentelijke herindeling	98% voor een zelfstandig Meegen c.a.

Oss)		raadplegend referendum		
Menaldumadeel	1995, 8 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 76,5%; Tegen samenvoeging met Leeuwarden: 89,3%; Voor: 9,8%.
Middelburg	2006, 7 maart (gelijktijdig met GR-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening, raadplegend referendum (vijfkeuze)	Locatie van te bouwen theater	Optie verbouwen op huidige locatie: 30% Opkomst: 57,1%
Monster	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 46,1 % Voor één gemeente Westland: 95,4 % Tegen: 4,7 %
Moordrecht	1983	Autonome regeling/verordening; raadplegend meerkeuze-referendum	Gemeentelijke herindeling; referendum in Moordrecht en Gouderak gehouden	Opkomst: 74,4%; Voor status quo: 94,6%; Voor samenvoeging van Moordrecht en Gouderak: 77,7%
Moordrecht	2006, september		Gemeentelijke herindeling	Schriftelijke volksraadpleging; Opkomst 56%; Voor fusie van Moordrecht met Nieuwerkerk en Zevenhuizen-Moerkapelle: 92,8%; Voor fusie met Gouda: 7,2%
Naaldwijk	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 44,8 % Voor één gemeente Westland: 95,6 % Tegen: 4,4 %
Naarden	1912	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Kermis	Overgrote meerderheid steunt voortbestaan van de kermis. GR komt terug op eerder besluit. N.B. Referendum onder gezindshoofden. Is niet vernietigd door de Kroon!
Neede	2001, 11 april	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: als de gemeente samen moet gaan, moet dit dan met Eibergen of met Haaksbergen?	Opkomst 77% Voor fusie met Eibergen 63% Voor fusie met Haaksbergen 37%
Nieuwebrug (nu: gem. Skarsterlan)	1979	Autonome regeling/verordening;	Gemeentelijke herindeling van de dorpen	Opkomst: 74,7%; Haskerland: 67,8%;

		raadplegend referendum	Haskerdijken en Nieuwebrug (toen: gem. Heerenveen en Haskerland)	Heerenveen: 32,2%. Voorkeur is (pas) gevolgd bij gemeentelijke herindeling 1984.
Nieuwegein	1999, 23 juni	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Verbouwing van het stadscentrum	Opkomst: net onder opkomsthempel van 24,9 % 1. Voor: 25,6 % Tegen Masterplan: 74,3 % GR negeert uitslag.
Nieuw-Ginneken (gem. Breda)	1995, 8 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling; Vraag: "De gehele gemeente Nieuw-Ginneken moet deel uitmaken van de nieuw te vormen Groene Gemeente" (Nieuw-Ginneken, Alphen en Chaam)	Opkomst 76,6 % Voor 97,8% Tegen 2,2 %
Nootdorp (nu: gem. Pijnacker-Nootdorp)	2000, 29 november	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Fusie tussen Nootdorp en Pijnacker; referendum in deze twee gemeenten gehouden.	Opkomst 54 % Voor fusie: 92 %
Nootdorp, Pijnacker, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg	1998, 14 oktober	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Annexatie door Den Haag; referendum gelijktijdig gehouden in gemeenten Nootdorp, Pijnacker, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg	Opkomst: 74% Tegen annexatie: 98,1% Voor annexatie: 1,9%(één uitslag voor 5 gemeenten gezamenlijk)
Nij Altoenae (gem. Het Bildt)	1991, 6 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Wel of niet dorpsstatus behouden	Opkomst: 63,4 % Voor: 88,9 % Uitslag ongeldig wegens niet halen van toestemmingsquorum (66,6 %)
Nij Altoenae (gem. Het Bildt)	1998	Autonome regeling/verordening; ?	Wel of niet dorpsstatus behouden	Opkomst: 48,4 % (255) Voor: 93,7 % (239) Tegen: 6,3 % (20) Uitslag ongeldig wegens niet halen opkomsthempel 50 %
Nijmegen	2006, 7 maart (gelijktijdig met GR-verkiezingen)	Autonome verordening; volksinitiatief	Herbouw van donjon (toren van oude burcht)	Voor: 60,2% Tegen: 39,8% Opkomst: 55,7% Eerste ter stemming gebrachte volksinitiatief van Nederland!
Opperdoes (nu: gem. Noorderkoggeland)	1975 of 1976	Autonome regeling/verordening; raadplegend	Gemeentelijke herindeling: Noorderkoggeland of	Opkomst: 67%; Noorderkoggeland: 77%.

		referendum	Medemblik	
Oosterhout	2005, 7 juli	Autonome regeling/verordening; ?	Openhouden van zwembad	Opkomst 58,6% Tegen: 53,9% Voor: 46,1%
Oud-Beijerland	2003, 12 november	Autonome regeling; raadplegend referendum	Fusie van 6 gemeenten in Hoeksche Waard	Opkomst: 52% Tegen: 81% Voor: 19% Gemeenteraad neemt standpunt over en brengt dit bij de bevoegde autoriteiten onder de aandacht.
Peize (nu: gem. Noorderveld)	1976, 22 mei	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Provinciale herindeling: naar groningen of bij Drenthe blijven?	Opkomst: 85%; Drenthe: 98%.
Pijnacker (nu: gem. Pijnacker-Nootdorp)	1998, 14 oktober	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Annexatie door Den Haag; referendum gelijktijdig gehouden in gemeenten Nootdorp, Pijnacker, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg	Opkomst: 74% Tegen annexatie: 98,1% Voor annexatie: 1,9% (één uitslag voor 5 gemeenten gezamenlijk)
Pijnacker (nu: gem. Pijnacker-Nootdorp)	2000, 29 november	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Fusie tussen Nootdorp en Pijnacker; referendum in deze twee gemeenten gehouden.	Opkomst 54 % Voor fusie: 92 %
Roden (nu: gem. Noorderveld)	1976, 22 mei	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Provinciale herindeling: naar groningen of bij Drenthe blijven?	Opkomst: 85%; Drenthe: 98%.
Rotterdam	1995	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum (?)	Opdeling in kleinere gemeenten als gevolg van vorming stadsprovincie	Opkomst: 42,0%; Voor: 12,8%; Tegen: 86,8%.
Ruurlo	2003, 22 januari	Autonome verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling; vraagstelling "Moet Ruurlo zelfstandig blijven?"	Opkomst 82,5% Ja: 79,4% Nee: 20,6% Raad schaart zich achter uitslag maar Tweede Kamer besluit toch tot herindeling.
Rijnwoude (v/h Rijnveld)	1991	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Naam van de gemeente	Opkomst 20% Keuze uit drie namen: Rijnwoude, Vijfambachten, Rijn en Veen. 88% voor Rijnwoude
Rijswijk	1998, 14 oktober	Autonome regeling/verordening; raadplegend	Annexatie door Den Haag; referendum gelijktijdig gehouden in	Opkomst: 74% Tegen annexatie: 98,1%

		referendum	gemeenten Nootdorp, Pijnacker, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg	Voor annexatie: 1,9% (één uitslag voor 5 gemeenten gezaamenlijk)
Schipluiden	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 59,7 % Voor samenvoeging Maasland en Schipluiden: 88,6 % Voor één gemeente Westland: 11,4 %
Schoonebeek	1974	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	??
Sevenum	2008, 26 maart	Autonome regeling/verordening; Raadplegend referendum	Zelfstandigheid van de gemeente (gemeentelijke herindeling)	Opkomst 62,3% Voor zelfstandigheid: 40,9% Tegen zelfstandigheid: 59,1%
Soest	2005, 19 januari	Autonome regeling/verordening; raadgevend referendum	Grondverkoop voor de aanleg van een ecoduct	Tegen: 70,7% Voor: 29,3% Opkomst: 39,9% 758 stemmen te weinig voor geldige uitkomst; raad zet grondverkoop door.
Son en Breugel	2002, 6 maart (tegelijk met GR-verkiezingen)	Autonome regeling; raadplegend referendum	Annexatie door Eindhoven	Opkomst 69,4% Tegen annexatie: 87,7% De uitslag van het referendum is kenbaar gemaakt aan de autoriteiten. Door diverse ontwikkelingen is samenvoeging van Son en Breugel met Eindhoven niet meer aan de orde.
Stompwijk	1982	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	??
Strijen	2003, 12 november	Autonome regeling; raadplegend referendum	Fusie van 6 gemeenten in Hoeksche Waard	Opkomst: 86,7% Tegen: 93,8% Voor: 6,2% Gemeenteraad neemt standpunt over en brengt dit bij de bevoegde autoriteiten onder de aandacht.
Udenhout	?	Autonome regeling/verordening; ?	Bouw van een gemeentehuis	??

Uitgeest	1999, 24 maart	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum; driekeuze	Fusie Uitgeest met Castricum, Akersloot en Limmen (CAL) / Heemskerk of zelfstandigheid	Opkomst: 67,3 % Voor zelfstandig Uitgeest: 77,7 % Voor aansluiting bij CAL: 18,8 % Voor aansluiting bij Heemskerk: 3,5 % Raad volgt uitspraak
Utrecht	2002, 15 mei (tegelijk met TK-verkiezingen)	Autonome regeling; raadplegend meerkeuzereferendum	Tweekeuzereferendum over herstructurering stationsgebied	Opkomst 65% Visie A: 70,1% Visie 1: 29,9%
Utrecht	2005, 1 juni (tegelijk met referendum EU-grondwet)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Uitbreiding van het aantal koopzondagen	Opkomst 60,5% Tegen: 65,3% Voor: 34,2% Blanco: 0,5%
Vlaardingen	1991, 6 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Invoering van het referendum	Opkomst: 47,9%; Voor: 66,8%; Tegen: 23,9%; Ongeldig: 9,3%. GR heeft referendumverordening vastgesteld
Voerendaal	2003, 18 juni	TRW; correctief raadgevend referendum	Gemeenschappelijke regeling ("Parkstad")	Opkomst: 46,0% 79,2% tegen; 20,8% voor Opkomstdrempel is gehaald maar raad negeert uitslag.
Voorburg (nu: gem. Leidschendam-Voorburg)	1998, 14 oktober	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Annexatie door Den Haag; referendum gelijktijdig gehouden in gemeenten Nootdorp, Pijnacker, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg	Opkomst: 74% Tegen annexatie: 98,1% Voor annexatie: 1,9% (één uitslag voor 5 gemeenten gezamenlijk)
Voorburg (nu: gem. Leidschendam-Voorburg)	2001, 9 mei	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Fusie tussen gem. Leidschendam en Voorburg gemeenten, i.v.m. dreigende annexatie door Den Haag (referendum in deze twee gemeenten gehouden)	Opkomst 53 % Voor fusie: 93 % Tegen fusie: 9 %
Voorhout	2004, 21 januari	Autonome verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling met Sassenheim en Warmond	Opkomst 55,03% Voor 33,94 %; tegen 66,06 %
Warmond	2004, 21 januari	Autonome verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling met Sassenheim en Voorhout	Opkomst 52,29% Voor: 47,7%; tegen: 52,3%
Warnsveld	1972, 29	Autonome	Gemeentelijke herindeling	Voor status quo: 96%

	november (tegelijk met TK- verkiezingen)	regeling/verordening; raadplegend referendum		
Warnsveld	1981, 26 mei (tegelijk met TK- verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 97%; Tegen samenvoeging met Zutphen: 94%.
Wateringen	2001, 19 september	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling	Opkomst: 47,3 % Voor één gemeente Westland: 90,1 % Voor samenvoeging gemeenten Wateringen, 's Gravenzande, De Lier, Monster, Naaldwijk: 9,8 %
Welsum (gem. Olst)	1990	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Overgang Welsum naar Gelderland	Opkomst: 90,5%; Tegen: 82,9%; Voor: 17,1%.
Wijchen	2004, 10 juni (tegelijk met EP- verkiezingen)	Autonome verordening; raadplegend meerkeuzereferendum	Aanpak van de Markt; 3 varianten door gemeentebestuur gemaakt	Variant 1: 47,3%; variant 2: 29,1%; variant 3: 23,6%. Variant 2 en 3 hadden meer stemmen dan 1, dus variant 2 geldt als de uitkomst.
Wormerland	2006, 22 november (tegelijk met TK- verkiezingen)	Autonome verordening; raadplegend referendum	Plan voor pand Batavia (o.a. theater, grand cafe, museum, gokhal, fitnesscentrum, multifunctionele ruimte)	
Zaanstad	1975 of 1976	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Instelling territoriale commissies (wijkraden)	
Zaanstad	2001, 28 november		Verplaatsing Bijlmerbajes naar Vijfhoekpark in Zaanstad	Opkomst 42,0 % Tegen: 83,8% Gemeente neemt uitslag over.
Zandvoort	1997	Autonome regeling/verordening; ?	Parkeerbeleid centrum	Opkomst: 48,7%; Voor: 7,2%; Tegen: 92,8%; plan is ingetrokken
Zoetermeer	1979	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Instelling territoriale commissies (wijkraden)	Opkomst: 30%; Voor wijkraden: 73%. Uitslag wordt genegeerd vanwege de lage opkomst
Zoetermeer	1995, 8 maart	Autonome	Uitbreiding of sluiting van	Opkomst: 47,4%

	(tegelijk met PS-verkiezingen)	regeling/verordening; ?	zwembad Het Keerpunt	Variant A (uitbreiding): 64 % Variant B: 27,1% Geen van beide: 7,0% Variant A is uitgevoerd.
Zuidlaren (nu: gem. Tynaarlo)	1976, 22 mei	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Provinciale herindeling: naar groningen of bij Drenthe blijven?	Opkomst: 85%; Drenthe: 98%
Zuidwolde (thans De Wolden)	1995, 8 maart (tegelijk met PS-verkiezingen)	Autonome regeling/verordening; raadplegend referendum	Gemeentelijke herindeling: nieuwe grote plattelandsgemeente of samenvoeging met Hoogeveen	Opkomst: 71% (V: 73%); Voor plattelandsgemeente: 92%; Voor samenvoeging met Hoogeveen: 8%. Uitslag heeft (klaarblijkelijk) invloed gehad bij de standpuntbepaling van de Tweede Kamer.
Zwolle	1996, 23 oktober	Autonome regeling/verordening; ?	Herinrichting/bebouwing lokatie Zuidbroeklaan-Koelwaterkanaal	Opkomst: 32% (23.272) Voor: 8,7% (2.226) Tegen: 91,3% Uitslag ongeldig verklaard vanwege te lage opkomst: drempel was 50 % van opkomst van laatste raadsverkiezing (= 24.963)
Zwolle	2005, 2 maart	TRW; correctief raadgevend referendum	Verordening op de speelautomatenhallen 2005 (uitbreiding mogelijkheden voor gokhallen)	Tegen: 76,6% Opkomst 41,1%. Quorum is gehaald, raad trekt verordening in.

C. Referenda in overige koninkrijksdelen

KONINKRIJKSDEEL	JAAR / DAG	RECHTSGROND/ SOORT REFERENDUM	ONDERWERP	OPKOMST, UITSLAG
Aruba (Nederlandse Antillen)	1977, 25 maart	Autonome regeling/verordening	Status aparte voor Aruba binnen Koninkrijk	Opkomst 82 % Voor: 57 % Tegen: 43 % Uitslag gerespecteerd
Sint Maarten (Nederlandse Antillen)	1994		Status van het eiland binnen het Koninkrijk	Opkomst: ? Voor handhaving van Nederlandse Antillen: 59 % Voor status aparte: 32 %
Sint Maarten	2000, 23	Meerkeuzereferendum	Status van het eiland	Opkomst 55,7 %

(Nederlandse Antillen	juni		binnen het Koninkrijk	Optie 1 (handhaving status quo): Optie 2: Optie 3 (status aparte) 68,9 % Optie 4: Nederlandse regering negeert uitkomst.
-----------------------	------	--	-----------------------	--